

Kontserdielamus “Stabat materist”

Üldiselt ma nii väga uudset klassikalist muusikat ei kuula. Sageli ma lihtsalt ei leia selles midagi, mis mind kõnetaks või minuga ühilduks. Aga seda on ju muusikast vaja, see on muusika mõte. Küll aga on erandeid ja James MacMillani “Stabat mater” on üks parimaid näiteid sellest.

Tavaliselt kohe esituse juurde teksti alguses ei minda, aga kuna see jättis mulle tõesti sügava mulje, pean ma oma mõtted sellest kohe kirja panema. Et muusika saaks tõeliselt hea olla, on esitusel vaja mitut tegurit - soov muusikat elama panna, võimalikult hea tase, eelnev pingutus ja tööle kuluv aeg. James MacMillani “Stabat materis”, mida esitasid Eesti Filarmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester Tõnu Kaljuste dirigeerimisel, olid kõik tegurid, mis muusikat kõikidest võimalikest külgedest vapustavaks suudaks teha. Oma eluaja jooksul olen üpris palju kontsertidel käinud ja ka ise esinenud. Ma võin julgelt öelda, et see oli parim koori esitus, mida ma kuulnud olen - ülima täpsusega puhas ja ühtlane. Loomulikult on sinna valitud ka professionaalid, kes oskavad oma häält nii kaunilt kasutada, ükskõik kas solisti või koorina.

Sama võib öelda ka orkestri kohta. Teoses on tihti kasutatud ebatavaliselt palju hääli, nii et pea igas hääles on oma helikõrgus. Aga see oli tõeliselt imeliselt orkestri poolt kõlama pandud. Esimene viiul, kellel olid ikka üpris väljakutsuvad käigud vahepeal, ning dirigendi imeline töö seda kõike nii hästi koos hoida, vajavad samuti esiletõstmist.

Teose kohta tekkis mul nii esituse ajal kui ka peale seda tohutult mõtteid. Mida mina selles loos näen ilma teoses oleva teksti tõlketa. Mida see mulle tähendab? Tavaliselt on nii, et juba valmis olevale filmile kirjutatakse või valitakse sobiv muusika juurde, kuid siinkohal peaks hoopis “Stabat materile” filmi juurde tegema. Seal juhtus nii palju. Silme ette tuli rohkelt erinevaid stsenaariumeid, millest kõige enam jäi meelde hulluks minemine.

Selline mõte võis küll tulla minu noore inimese fantaasierohkest peakesest, kuid see “hulluks minemine” justkui seletas mulle selle teose lahti. Nagu ma ennist mainisin, oli orkestripartii väga mitmehäälne, vahepeal ehk olid kõik hääled täiesti seinast seinast teistsugused, väga dissonantsed. Koor, kes ei tahtnud ka sugugi sellest huvitavast helikeelest ära öelda, laulis samuti väga mitmehäälset, nagu orkestergi. Ehk vahepeal toimus muusikas justkui heliline kaos. Ja just see niinimetatud kaos meenutaski mulle hulluks minemist. Sada erinevat häält sulle midagi ütlemas. Siis järsku vaikne või hoopis järsk muusika valjenemine, *subito crescendo* Justkui korrapäratu tujumuutus muusikas. Rahutu ja närviline. Kogu aeg midagi muutub ja ainuke asi, mis tõesti stabiilne on, on see närvilisus, pole vahet, kas on aeglane, kiire, vaikne või vali. Minu kirjeldus võib tunduda küll päris jõhker, kuid ma nautisin sellest igat sekundit.

Pärast väikest uurimist avastasin, et “Stabat mater” on 13. sajandi ladinakeelne Neitsi Maarja hümn, mis räägib tema kannatustest oma poja Jeesus Kristuse ristilöömisel. Võib-olla see just sajaprotsendiliselt minu kujutlusega kokku ei läinud, sest üks kunstilise seose ja pildi loome me kõik ise endale, aga kindlasti leiaks meie variantide vahel seose. Näiteks emotsionaalne murdumine. Nii minu kui James MacMillani mõttes on kujutatud valu ja kannatust ning mõnes mõttes ka individuaalset kadumist.

Kokkuvõttes avastasin ma kindlalt uudse akadeemilise muusika mõistmise enda jaoks. Ükskõik, kuidas keegi midagi mõistab. Kogemus oli imeline ja nüüd on mul juures midagi, mille üle mõtiskleda.

Leie Pärnamäe 17-aastane, MUBA